Evropski parlament
2024-2029

Odbor za kulturo in izobraževanje
Predsednica

14.7.2026

Li Andersson
Predsednica
Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve
BRUSELJ

Zadeva: Mnenje Odbora za kulturo in izobraževanje o spodbujanju spretnosti v Uniji – možnosti za poklicno izobraževanje in usposabljanje v času prehoda (2026/2070(INI))

Spoštovana gospa predsednica,

Odbor za kulturo in izobraževanje je bil v okviru postopka iz naslova zadolžen, da pripravi mnenje in ga predloži vašemu odboru. Sklenil je, da bo pripravil mnenje v obliki pisma.

Odbor za kulturo in izobraževanje je vprašanje obravnaval na seji dne 14. julija 2026. Na tej seji je sklenil, da Odboru za zaposlovanje in socialne zadeve kot pristojnemu odboru predloži mnenje, navedeno v nadaljevanju.

S spoštovanjem,

Nela Riehl

POBUDE

– Ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti členov 165 in 166 Pogodbe,

A. ker sta poklicno izobraževanje in usposabljanje ključni steber evropskega izobraževalnega prostora, unije spretnosti in evropskega ekosistema vseživljenjskega učenja, saj v obdobju zelenega, digitalnega, demografskega in industrijskega prehoda prispevata k osebnemu razvoju, kakovostnemu zaposlovanju, socialni koheziji, konkurenčnosti in odpornosti EU, vključno z njeno strateško avtonomijo; ker imata poklicno izobraževanje in usposabljanje ključno vlogo pri krepitvi industrijske baze Evrope, saj se z njima ohranjajo in izboljšujejo specializirano tehnično znanje in izkušnje ter odpravlja pomanjkanje delovne sile v sektorjih, ki so bistveni za konkurenčnost in odpornost Unije; ker københavnski proces, ki se je začel novembra 2002 zaradi krepitve evropskega sodelovanja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, zagotavlja skladen okvir za evropsko politiko na tem področju;

B. ker bi bilo treba poklicno izobraževanje in usposabljanje ceniti kot visokokakovostno samostojno učno pot in ker bi morale države članice v skladu s svojimi nacionalnimi sistemi izobraževanja in usposabljanja spodbujati in podpirati enako priznavanje poklicnih in akademskih poti pri oblikovanju politik, usmerjanju učečih se, možnostih za mobilnost, sistemih priznavanja, naložbah v kakovost ter obveščanju javnosti o poklicnem izobraževanju in usposabljanju; ker bi enaka vrednost morala pomeniti učinkovit dostop in priložnosti za učeče se vseh starosti in iz vseh okolij, ne pa tekmovanja z ničelno vsoto med sektorjema izobraževanja in usposabljanja;

C. ker privlačnost in kakovost poklicnega izobraževanja in usposabljanja ni odvisna le od usklajenosti s potrebami trga dela, temveč tudi od poučevanja in usposabljanja, sistemov usmerjanja, vključujočega dostopa, prehodnosti med potmi izobraževanja in usposabljanja, priznavanja spretnosti in kvalifikacij ter razvoja osnovnih, digitalnih, zelenih, državljanskih, socialnih in prečnih spretnosti;

D. ker so javne naložbe na učečega se in neposredna finančna pomoč pri višjem sekundarnem in posekundarnem neterciarnem izobraževanju (na ravneh torej, kjer je največ poklicnega izobraževanja in usposabljanja) v večini držav članic sistematično nižje kot pri terciarnem izobraževanju[1];

E. ker mobilnost učečih se in vajencev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ostaja eno od področij, kjer ta ambicija očitno še ni bila uresničena v praksi; ker se preveč učečih se in vajencev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju še vedno

[1] https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2026/783536/CASP_STU(2026)783536_EN.pdf.

spoprijema s pravno negotovostjo, upravnimi ovirami, omejeno zmogljivostjo izvajalcev, nejasnimi pristojnostmi ter nerešenimi vprašanji glede zavarovanja, plačil, socialne varnosti in priznavanja; ker učeči se pogosto ne poznajo svojih pravic in postopkov, ki so na voljo za prijavljanje zlorab; ker bi lahko bili učeči se iz prikrajšanih socialno-ekonomskih okolij zaradi dodatnih ovir, kot so vse višji življenjski stroški in cene stanovanj, izključeni iz možnosti za mobilnost v poklicnem izobraževanju in usposabljanju;

F. ker vztrajna neskladja v spretnostih še naprej ovirajo produktivnost, gospodarsko rast in inovacije v Uniji, zaradi česar je treba okrepiti sodelovanje med izvajalci usposabljanja, delodajalci, malimi in srednjimi podjetji ter lokalnimi produktivnimi ekosistemi; ker so se vajeniški in dualni sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki združujejo učenje v šoli in obsežno kakovostno usposabljanje na delovnem mestu v podjetjih, izkazali za učinkovite pri podpiranju prehoda iz izobraževanja v zaposlitev;

G. ker bi krepitev skupnih evropskih načel in določb za mobilne učeče se in vajence v poklicnem izobraževanju in usposabljanju lahko pripomogla k večji pravni varnosti za učeče se, izvajalce poklicnega izobraževanja in usposabljanja, delodajalce in pristojne organe, ob polnem spoštovanju pristojnosti držav članic in nacionalnih sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja;

H. ker je za mobilnost v poklicnem izobraževanju in usposabljanju potrebna močnejša podporna zmogljivost znotraj ustanov za poklicno izobraževanje in usposabljanje, vključno z namenskim osebjem, usmerjanjem, partnerstvi z delodajalci, poenostavljenimi postopki in digitalnimi orodji;

I. ker so centri poklicne odličnosti, ki so bili kot taki uvedeni v veljavnem programu Erasmus+, projekti preobrazbenega sodelovanja in partnerstva, ki povezujejo izvajalce poklicnega izobraževanja in usposabljanja, javne organe, akademske kroge in zasebni sektor, ter imajo pomembno vlogo v ekosistemih spretnosti, svetu dela, inovacijah ter zelenem in digitalnem prehodu, pri čemer so podprti z inovativnimi pedagoškimi pristopi, strokovnim razvojem učiteljev in mentorjev, mobilnostjo učečih se in osebja ter strategijami internacionalizacije poklicnega izobraževanja in usposabljanja;

J. ker je za poklicno izobraževanje in usposabljanje potrebna ustrezna, vidna in postopno okrepljena podpora v naslednjem večletnem finančnem okviru, zlasti v okviru programa Erasmus+, ob hkratnem ohranjanju prožnosti in uravnotežene strukture programa, ki podpira vseživljenjsko učenje, ter tudi drugih dopolnilnih skladov EU; ker je odličnost poklicnega izobraževanja in usposabljanja odvisna tudi od učiteljev in mentorjev, mentorjev na delovnem mestu, prehodnosti med potmi izobraževanja in usposabljanja in vključujočega dostopa;

K. ker je pomanjkanje učiteljev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju težava v vseh 27 državah članicah EU; ker po podatkih raziskave Cedefop iz leta 2025 samo 18 % učiteljev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju meni, da je njihov poklic cenjen, pri tretjini učiteljev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju pa njihov poklic ni bil prva izbira, obenem pa ti učitelji v povprečju zaslužijo 11 % manj kot

drugi strokovnjaki s terciarno izobrazbo[2];

1. pozdravlja ponovno okrepljeno politično pozornost, ki je poklicnemu izobraževanju in usposabljanju namenjena v okviru unije spretnosti, izjave iz Herninga v okviru københavnskega procesa ter prihodnje evropske strategije za poklicno izobraževanje in usposabljanje, ter opozarja na vlogo, ki jo ima kot eden od stebrov evropskega izobraževalnega prostora, unije spretnosti in evropskega ekosistema vseživljenjskega učenja za krepitev konkurenčnosti in odpornosti;

2. poziva Komisijo in države članice, naj enako priznavanje poklicnih in akademskih poti pretvorijo v konkretne ukrepe pri oblikovanju politik, usmerjanju učečih se, možnostih za mobilnost, sistemih priznavanja, naložbah v kakovost ter obveščanju javnosti o odličnosti in vključevalnosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, da bi se zlasti povečala njegova privlačnost;

3. poudarja, da bi enaka vrednost morala pomeniti učinkovite priložnosti za učeče se in ne tekmovanje med sektorjema izobraževanja in usposabljanja z ničelno vsoto;

4. poudarja, da bi morala biti prihodnja strategija poklicnega izobraževanja in usposabljanja še naprej osredotočena na učeče se ter podpirati tako konkurenčnost Evrope kot tudi osebni razvoj, socialno vključevanje in demokratično udeležbo učečih se, saj s tem spodbuja visokokakovostno, vključujoče, inovativno in privlačno evropsko poklicno izobraževanje in usposabljanje z mednarodno perspektivo; v zvezi s tem poudarja, da so v okviru poklicnega izobraževanja in usposabljanja potrebne jasne poti napredovanja, vključno z višjim strokovnim izobraževanjem in usposabljanjem ter kvalifikacijami na ravni 5 evropskega ogrodja kvalifikacij in višje;

5. opozarja, da bi lahko številne tradicionalne obrti in spretnosti ohranjanja kulturne dediščine zaradi demografskih sprememb in pomanjkanja strukturiranih poti prenosa izginile; poudarja, kako pomemben je prenos spretnosti med generacijami pri spoprijemanju z demografskimi spremembami in pomanjkanjem delovne sile; spodbuja pobude, ki izkušene delavce podpirajo pri prenosu njihovega znanja in izkušenj prek mentorstva, usposabljanja na delovnem mestu in programov vajeništva; poziva Komisijo in države članice, naj poklicno izobraževanje in usposabljanje izkoristijo kot sredstvo za ohranjanje in prenos teh spretnosti; poziva, naj se strategije poklicnega izobraževanja in usposabljanja povežejo z lokalnimi kulturnimi ekosistemi in dediščino, saj se lahko tako prispeva k teritorialni koheziji in preprečevanju demografskega upada; poziva, naj se v prihodnji strategiji poklicnega izobraževanja in usposabljanja v celoti upoštevata kulturni in ustvarjalni sektor;

---

[2] https://www.cedefop.europa.eu/sl/press-releases/cedefop-launches-first-european-vocational-teacher-survey-tackle-critical-vet-teacher-shortages.

6. poziva Komisijo in države članice, naj prednostno obravnavajo pravno in upravno negotovost, ki vpliva na mobilne učeče se in vajence v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, tudi kar zadeva njihov status, pogodbene dogovore, plačila, socialno varnost, zavarovanje in priznavanje učnih obdobij v tujini;

7. poziva Komisijo, naj ob polnem spoštovanju pristojnosti držav članic ter nacionalnih sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja okrepi skupna evropska načela in določbe za mobilne učeče se in vajence v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, da bi zagotovila večjo pravno varnost za učeče se, izvajalce poklicnega izobraževanja in usposabljanja, delodajalce in pristojne organe, med drugim z oblikovanjem skupnega evropskega okvira za samodejno vzajemno priznavanje izobrazbenih kvalifikacij ter učnih obdobij v tujini v šolskem, poklicnem in visokošolskem izobraževanju; poziva države članice, naj zagotovijo prenosljivost domačih štipendij in posojil za učeče se v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, ki sodelujejo v priznanem programu mobilnosti, da bi podpora tako sledila učečemu se v tujini; poudarja, kako pomembno je, da se štipendije in finančna podpora za učeče se v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, vajence, učitelje in osebje, ki sodeluje v dejavnostih mobilnosti, redno pregledujejo in usklajujejo z inflacijo;

8. poziva, naj se iz programa Erasmus+ financirajo sistemi za podporo mobilnosti v okviru ustanov za poklicno izobraževanje in usposabljanje, kot so koordinatorji za mobilnost, zaposleni v teh ustanovah, pri čemer naj se gradi na uspešnih poskusnih projektih, kot je projekt MONA v Franciji, da bi lahko ti koordinatorji za mobilnost usmerjali učeče se v poklicnem izobraževanju in usposabljanju pri njihovih projektih mobilnosti, svetovali učiteljem v poklicnem izobraževanju in usposabljanju pri pripravi evropskih projektov ter olajšali stike med ustanovami za poklicno izobraževanje in usposabljanje, zasebnim sektorjem in učečimi se;

9. spodbuja razvoj digitalne infrastrukture za mobilnost, prilagojene poklicnemu izobraževanju in usposabljanju, ki bo zasnovana na podlagi izkušenj Erasmusa brez papirja v visokošolskem izobraževanju, da bi se poenostavili upravni postopki, učni sporazumi, postopki priznavanja ter sodelovanje med izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja, delodajalci in pristojnimi organi;

10. poudarja preobrazbeno vlogo, ki jo imajo centri poklicne odličnosti kot projekti sodelovanja in partnerstva, ki združujejo izvajalce poklicnega izobraževanja in usposabljanja, javne organe, akademske kroge in zasebni sektor in katerih cilj je krepiti vezi med temi deležniki, oblikovati inovativne izobraževalne programe in pedagoške pristope, ki se odzivajo na potrebe Evrope po spretnostih, spodbujati mobilnost učečih se, učiteljev, mentorjev in osebja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter najti rešitve za upravne, finančne, pravne in praktične ovire, ki preprečujejo mobilnost v poklicnem izobraževanju in usposabljanju;

11. poziva, naj se v naslednjem programu Erasmus+ nameni poseben proračun za centre poklicne odličnosti, pri čemer naj se uspešnim centrom zagotovita stabilnost in prepoznavnost, ki ju potrebujejo za nadaljnje uvajanje inovacij in preoblikovanje sektorja poklicnega izobraževanja in usposabljanja na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni;

12. poudarja vlogo, ki jo imajo regionalni, mestni in lokalni organi pri oblikovanju vključujočih, pravičnih in z delodajalci povezanih ekosistemov vajeništev ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter pri neposrednem upravljanju javnih centrov za usposabljanje;

13. ponovno opozarja, da je za poklicno izobraževanje in usposabljanje potrebna ustrezna, vidna in postopno okrepljena podpora v okviru progama Erasmus+, ki bo temeljila na potrebah učečih se, kakovosti, vključevanju, sposobnosti črpanja in ciljem programa Evropa v gibanju za mobilnost v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, obenem pa ohranjala prožnost in uravnoteženo strukturo programa, ki podpira vseživljenjsko učenje;

14. poziva, naj bodo morebitne prihodnje štipendije programa Erasmus+ ter ukrepi za razvoj talentov in odličnost na strateških področjih izobraževanja odprti, kjer je to ustrezno, za učeče se v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter poti višjega poklicnega izobraževanja in usposabljanja, obenem pa naj dopolnjujejo temeljno financiranje za učno mobilnost, vključevanje in sodelovanje iz programa Erasmus+, namesto da ga zmanjšujejo;

15. poziva, naj se v prihodnji agendi EU za učitelje in mentorje izrecno obravnavajo vzroki za pomanjkanje učiteljev in mentorjev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju in drugega povezanega osebja ter njihove potrebe, vključno s privlačnostjo poklicne poti, začetnim in nadaljnjim strokovnim razvojem, prožnimi poklicnimi potmi, pedagoškimi inovacijami, digitalnimi in zelenimi kompetencami ter kompetencami na področju umetne inteligence, spretnostmi za vključevanje ter podporo mentorjem v podjetjih;

16. poudarja, kako pomembna je prehodnost med poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter drugimi izobraževalnimi potmi in potmi usposabljanja, kot so visokošolsko izobraževanje, izobraževanje odraslih in zaposlovanje, da bi učečim se omogočili napredovanje med različnimi potmi brez slepih ulic; v zvezi s tem poziva k večjemu priznavanju kvalifikacij in učnih izidov poklicnega izobraževanja in usposabljanja, boljšemu vseživljenjskemu usmerjanju, mikrodokazilom z zagotovljeno kakovostjo, potrjevanju neformalnega in priložnostnega učenja ter oblikovanju poti od začetnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja k višjemu poklicnemu izobraževanju in usposabljanju, visokošolskemu izobraževanju ter nadaljnjemu poklicnemu izobraževanju in usposabljanju;

17. poziva, naj programi poklicnega izobraževanja in usposabljanja učeče se opremijo ne le s spretnostmi, ki so potrebne za posamezne poklice, temveč tudi s temeljnimi, digitalnimi, zelenimi, državljanskimi, podjetniškimi, socialnimi in prečnimi kompetencami ter kompetencami na področju medijske pismenosti in umetne inteligence, ki so potrebne za kakovostna delovna mesta, vseživljenjsko učenje, aktivno državljanstvo in demokratično odpornost; opozarja, da si je treba hkrati prizadevati za odličnost in vključevanje v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter da morajo biti visokokakovostno poklicno izobraževanje in usposabljanje, mobilnost ter priložnosti za inovacije dostopni učečim se z manj možnostmi, invalidnim učečim se in učečim se z učnimi težavami, odraslim učečim se, učečim se

v najbolj oddaljenih regijah ter na podeželskih, oddaljenih in prikrajšanih območjih ter ženskam in dekletom v programih poklicnega izobraževanja in usposabljanja na področjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, tudi z mobilnimi oblikami usposabljanja, kombiniranim učenjem, usmerjanjem na daljavo ter sodelovanjem med šolami, centri za usposabljanje in lokalnimi skupnostmi;

18. poziva države članice, naj se borijo proti spolnim stereotipom in strukturnim oviram pri izbiri izobraževanja in poklicnih poti, da bi se spodbujali enakost spolov ter bolj uravnotežena udeležba žensk in moških na vseh poklicnih poteh ter v vseh sektorjih in poklicih;

19. poziva, naj se še naprej spodbujajo uspešna in učinkovita javna poraba za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter dopolnjevanje in sinergije med možnostmi financiranja v okviru naslednjega večletnega finančnega okvira, zlasti v okviru programov Erasmus+ in AgoraEU, Evropskega socialnega sklada in drugih kohezijskih skladov poleg Evropskega sklada za konkurenčnost; poziva, naj se okrepi spremljanje poklicnega izobraževanja in usposabljanja in izboljšajo podatki o njem ter naj se obnovijo prizadevanja za uspešno uvedbo referenčnih vrednosti za poklicno izobraževanje in usposabljanje na ravni EU v vseh državah članicah;

20. poziva, naj prihodnja evropska strategija za poklicno izobraževanje in usposabljanje temelji na københavnskem procesu in izjavi iz Herninga kot njegovem najnovejšem mejniku, obenem pa naj prepreči oblikovanje nepovezanih novih pobud ter okrepi skladnost in praktično uporabo obstoječih evropskih orodij, kot so evropsko ogrodje kvalifikacij, evropski referenčni okvir za zagotavljanje kakovosti, Europass, mikrodokazila, digitalna potrdila ter potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja.

PRILOGA: IZJAVA O PRISPEVKIH

Pripravljavec mnenja v skladu s členom 8 Priloge I Poslovnika izjavlja, da je v svoje mnenje vključil prispevke k zadevam, ki se nanašajo na temo dokumenta, ki jih je med pripravo mnenja do njegovega sprejetja v odboru prejel od naslednjih zastopnikov interesov, ki spadajo na področje uporabe Medinstitucionalnega sporazuma o obveznem registru za preglednost[1], ali zastopnikov javnih organov tretjih držav, vključno z njihovimi diplomatskimi predstavništvi in veleposlaništvi:

1. Zastopniki interesov, ki spadajo na področje uporabe Medinstitucionalnega sporazuma o obveznem registru za preglednost
Francosko ministrstvo za izobraževanje
2. Zastopniki javnih organov tretjih držav, vključno z njihovimi diplomatskimi predstavništvi in veleposlaništvi
Jih ni.

Priprava tega seznama je v izključni pristojnosti pripravljavca mnenja.

Če so na seznamu navedene fizične osebe s svojim imenom ali funkcijo ali obema, pripravljavec mnenja izjavlja, da je zadevne fizične osebe seznanil z obvestilom Evropskega parlamenta o varstvu podatkov št. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), v katerem so opredeljeni pogoji, ki veljajo za obdelavo njihovih osebnih podatkov, ter pravice, povezane s to obdelavo.

[1] Medinstitucionalni sporazum z dne 20. maja 2021 med Evropskim parlamentom, Svetom Evropske unije in Evropsko komisijo o obveznem registru za preglednost (UL L 207, 11.6.2021, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU V ODBORU, ZAPROŠENEM ZA MNENJE

21	+
ECR	Lara Magoni, Ivajlo Vlčev (Ivaylo Valchev)
PPE	Niels Geuking, Sunčana Glavak, Eleonora Meleti, Giusi Princi, Hélder Sousa Silva, Viktor Weisz, Bogdan Andrzej Zdrojewski, Milan Zver
PfE	Catherine Griset
Renew	Hristo Petrov, Marjan Šarec
S&D	Isilda Gomes, Hannes Heide, Emma Rafowicz, Sabrina Repp, Sandro Ruotolo, Joanna Scheuring-Wielgus
Verts/ALE	Diana Riba i Giner, Nela Riehl

0	-

1	0
ESN	Zsuzsanna Borvendég

Uporabljeni znaki:
+ : so glasovali za
- : proti
0 : vzdržani